

*Дослідження символіки і значення української вишиваної сорочки**«Сакральний зміст вишиванки для українця»*

Вишиванка – не тільки елемент національного одягу, не тільки оздоблена сорочка, а в першу чергу оберіг, як для наших предків, так і для сучасних українців. Розглядаючи символіку вишиваних сорочок декілька століть тому, варто вказати на різницю крою, орнаментів і кольорів вишивки в різних регіонах України.

Історія

Українська вишивка бере свій початок у період трипільської культури, епохи пізнього неоліту. На території сучасної Черкащини, археологи мають знахідку, датовану VI ст. нашої ери: зображення чоловіків, одягнених у щось дуже схоже на український національний костюм. А також ще Геродот стверджував, що вишивкою був прикрашений одяг скіфів, які довгий час проживали на території України.

В часи Київської Русі виникло і набуло розквіту мистецтво вишивки золотими та срібними нитками. Така вишивка прикрашала одяг феодальної знаті та священнослужителів, зустрічалася в убранстві храмів та княжих палат. Простий люд прикрашав сорочки орнаментами, прошитими червоними та чорними нитками.

У часи розквіту українського козацтва, на рубежі XVI і XVII століть, українська вишивка почала отримувати свої більш-менш сучасні риси. Зміни торкнулися малюнка вишивки, який спочатку був більш суворий - гострі і прямі кути. Саме у часи Гетьманської держави формується цілісний український національний костюм, в якому особливе символічне значення мала вишиванка.

Не секрет, що процес виготовлення вишиванки історично вважався не роботою і навіть не наукою. Святість створення вишитої сорочки часто підносилась до рівня ритуалу, певного виду магії. Традиційно, вишиванки створювали жінки, до того ж лише з власних схем, які були отримані в спадок. Жінка володіла "мовою" орнаментального письма, де через кольори, лінії, візерунки створювала абсолютно унікальну річ, закодовану на добру долю для себе, чи рідної людини. А от відшити чужий узор для сорочки, наприклад, означало взяти на себе чужу долю. Цікаво, що в давнину саме за орнаментом на сорочці можна було визначити соціальний стан її володаря, сімейний статус або навіть приналежність до певного роду.

Обираючи колір нитки для візерунка вишивки, майстрині встановлюють захист для людських чакр. До прикладу, червоний колір оберігає першу чакру, яка відповідає за пряму кишку, сечостатеву систему й опорно-руховий апарат. Помаранчевий колір оберігає другу чакру та відповідає за функціонуванням нирок. Жовтий колір оберіг для третьої чакри, яка є центром життєвої активності та енергії. Зелений колір відповідає за стан серця, хребта, легень і рук. З п'ятою чакрою пов'язана дихальна система, слух, горло, стан шкір і творчий потенціал. Оберегом цієї чакри є голубий колір. Впливає на розвиток інтелектуальних здібностей синій колір ниток, який відповідає за шосту чакру, а фіолетовий посилює зв'язок людини з Вищими силами. Фіолетовий колір ниток оберігає сьому чакру.

Наші предки шанували стихії природі та поклонялися їм. Найбільш поширеними елементами вишивки були символи, які позначають стихії сонця та води. Сонце зображувалося у вигляді восьмикутної зірки або свастики, а вода – у вигляді хвилястих ліній. Ці символи слугували захистом від злих сил. На сорочках часто зображували один з українських національних символів – калину. Калина вважається уособленням вогненної трійці – Сонця, Місяця та зірок. Червоний колір калини символізує кров нації та безсмертя роду. На чоловічих вишиванках можна зустріти зображення дуба. Дуб символізує чоловічу силу, енергію життя та розвитку. Візерунки з дубовим листям та жолудями, дружини часто вишивали на одязі чоловіків. Символом щасливого

сімейного життя є виноград. Виноградні грона зображували не тільки на сорочках, але й на рушниках та скатертинах. Барвінок, який часто можна побачити на вишивках, символізує молодість, цілеспрямованість, розвиток. Хміль має приблизно таке ж значення. Сорочки з зображенням барвінку і хмелю, як правило, виготовлялися для молодих парубків та дівчат. Червоний мак на вишивці вважався оберегом роду та захистом від зла. Якщо в родині були загиблі воїни, жінки з цієї родини зображували на своєму одязі маки, у пам'ять про них. Троянда уособлює любов і милосердя, соняшники символізують життя, енергію, щастя.

Для сучасного українця, вишиванка – не музейний експонат, як було за часів СРСР. На сьогодні, крім того, що вишиванка - трендовий і акцентний елемент гардеробу, це ще й елемент національної сам ідентифікації. Національна свідомість проявляється не в гучних висловах про любов до своєї Батьківщини, а в таких буденних речах, як повага і прийняття традиційних елементів одягу. І якщо в ХХІ ст. частково втрачена символічність орнаментів або кольору вишивки, то це лише тому, вишита сорочка набула нового значення для суспільства. Гордість за свою приналежність до українського народу, повага до історії і її надбань, виокремлення культури, як власного скарбу – символізм вишиванки для сучасного українця.